

Cronica Plastică:

Ioana Bătrânu de Pavel Țușară

Într-un moment al tuturor experiențelor, în care artistul nu ezită să-și mărturisească scepticismul, împins uneori pînă la denunț, față de limbajele și de tehnicile tradiționale, Ioana Bătrânu are imensul curaj de a afirma contrariul. Rămînînd credincioasă genurilor consacrate, expresiilor verificate și formelor de codificare deja acceptate, ea încearcă să repună în discuție vitalitatea picturii pornind tocmai de la o asemenea realitate. Și orice discuție de natură estetică, doctrinară sau tehnică nu poate fi purtată, în ceea ce o privește, fără a-i accepta situația în câmpul artei așa cum ea însăși o propune. Pentru că orice alt tip de lectură decît cel care decurge legitim din proiectul său artistic ar fi, de la început, condamnat la eșec. Indiferent de ce se face acum în lume, în spațiul european sau chiar sub privirile noastre și oricît de seducătoare ar fi nenumăratele experimente, pictura, concepută ca atare și asumată fără prejudecăți, trebuie privită strictamente ca pictură. Iar faptul că ea se afirmă astfel, în afara oricăror strategii parazitare și în absența tuturor falselor pudori, nu implică, în sine, nici un coeficient de risc. Întrucît valoarea sau eșecul, performanța ori gesticulația goală nu sînt nici garantate și nici excluse prin simpla opțiune pentru unul sau altul dintre genuri ori pentru o expresie anume. Ceea ce contează, în ultimă instanță, nu sînt nici mijloacele, nici tehnicile, nici materialele și nici perspectiva în care ele sînt valorificate, ci finalitatea lor, forma identificată la capătul drumului. Oricît ar fi de fascinante mijloacele electronice, de pildă, și oricît de puternică dorința de a le manipula, în absolut ele nu au o importanță mai mare decît, să zicem, cărbunele, penelul sau dalta. Și sînt la fel de expuse căderii în derizoriu ca și acelea care par, prin simplitatea lor, deja condamnate la banalitate. Și tocmai acest curaj de a contrazice orizontul de așteptare al unui moment estetic marcat de scepticism, de voință polemică și de tentația ieșirii din convenție este prima dominantă a picturii Ioanei Bătrânu. Acum, cînd artistul coboară în stradă, gesticulează efemer și construiește provizoriu, cînd respinge muzeul, disprețuiește tranzacția economică și negoțul cu eternitatea, Ioana Bătrânu rămîne în galerie, visează romantic, zidește cu sentimentul eternității și adulmecă vecinătatea marilor maeștri. Ea are încă nostalgia naturii, se încrîncenează în proximitatea materiei grele, jubilează în fața luminii, se luptă cu lumea deja constituită și freamătă mistic în nesfîrșitul joc al transparențelor.

Pînă la un punct, artista nu este singură în această încercare gravă de a conserva imemoriala relație dintre pictură și lumea vizibilă, dintre obiect și imagine, dintre sursă și reflectare. De mai bine de un deceniu, grupul Prolog și-a impus programatic un asemenea scop; Horia Bernea a expus zeci de lucrări în care grădina, lumea vegetală în general, și interioarele monumentale sînt forme de experimentare a picturii totale, Horea Paștina s-a aplecat și el asupra grădinii în varianta ei lirică și crepusculară, iar Florin Niculiu, în ultimii săi ani, a pictat obsesiv, cu o voluptate insașabilă, aproape de trăirea panteistă, arhitectura sălbatică a propriei sale grădini. Și lista ar putea continua și cu alte nume importante din pictura noastră de astăzi. Însă, dintr-un anumit moment al acestui interes pentru natură sau pentru interior, Ioana Bătrânu rămîne un artist cu totul singular; un căutător înfrigorat al armoniilor și al marilor convulsii, al unui spațiu ficțional în măsură să descarce o enormă avalanșă de trăiri interioare. Poate mai mult decît oricare alt pictor contemporan, Ioana Bătrânu trăiește o continuă criză a mărturisirii și o la fel de mare sete de eliberare. Culoarea este un strigăt, compoziția o scurtă narație presărată și ea cu interjecții, iar imaginea, în ansamblul ei, o autobiografie complex transfigurată. Grădina sau cimitirul, curtea ori fațada, formele somptuoase ale unui interior sau substanța eterică a drapajelor, care se învecinează cu lumina profundă a unui felinar și cu aceea fără sursă a unei cruci, sînt tot atîtea momente perfect identificabile ale unei conștiințe umane și artistice sfișiate între bucurie și melancolie neagră, între disperări

incomensurabile și adevărate exerciții extatice. Această oscilație între planuri adverse și, uneori, trăirea simultană în planuri adverse, îi oferă Ioanei Bătrânu posibilitatea unei experiențe cu totul particulare. Ea nici nu construiește o peisagistică integral ingenuă, după cum nici nu se așază față de peisaj într-o perspectivă pur culturală, dar integrează în gestul său ambele atitudini. Și observația poate fi extinsă în aceiași termeni asupra marilor compoziții de interior. Sedusă, evident, de amplele desfășurări ale vegetalului și ale spațiului construit, de ritmuri și de forme, de regimul lor astronomic (diurn / nocturn) și de circulația luminii, artista comunică nemijlocit, citește în profunzime și reacționează în consecință. Însă ceea ce rezultă din această relație nu este o simplă imagine consemnativă, fie ea și riguros susținută artistic. Simultan, peisajul este un peisaj al peisajului, cu alte cuvinte o percepție a modelului cu deplina conștiință a faptului cultural. Ioana Bătrânu își edifică, astfel, lumea ei de imagini armonizând tensiunile venite simultan dinspre trei surse: modelul exterior, modelul cultural și modelul interior. Ea își însușește integral coordonatele celui dinîi, le interpretează prin grila celui de-al doilea și le colorează afectiv și temperamental în funcție de ultimul. Iar ceea ce se naște din acest complicat proces de percepție, de meditație și de prelucrare este un autentic și profund document artistic, psihologic și, finalmente, existențial. Și dacă elementele de construcție și strategiile tehnice n-ar fi atât de bine camuflate, iar implicarea subiectivă atât de patetic mărturisită, pictura Ioanei Bătrânu s-ar putea citi, fără nici un fel de exces, și în cel mai limpede cod postmodern. Pentru că pictorul, în cazul ei, consemnează figurativ pe măsură ce recuperează figurația, descrie formele asumându-și convenția lor culturală, invocă lumea cu deplina conștiință a preexistenței sale în istoria artei. Și nu întâmplător, în câteva lucrări privitorul este trimis explicit către pictura pompeiană, iar în altele gravitatea meditației plastice se asociază la fel de evident cu derizoriul și cu ironia. Iar dacă ar fi să-i căutăm Ioanei Bătrânu un echivalent în pictura noastră de astăzi, acela este Horia Bernea. Prin vocația monumentalității, prin interesul pentru peisaj și pentru universul interior, dar și prin enorma senzualitate a privirii, cei doi pictori sînt deopotrivă compatibili și solidari. Cu marea diferență, totuși, că la acest sistem de reprezentare Bernea ajunge după ce a consumat cam tot ceea ce se putea consuma în regimul imaginii, în timp ce Ioana Bătrânu pornește de aici ca de la o realitate cîștigată aprioric. Iar dacă evoluțiile pot fi, în vreun fel, previzibile, nu este exclus ca Ioana Bătrânu să refacă drumul lui Bernea în sens invers. Purtîndu-și, însă, povara de a fi deja un artist excepțional.